

Uvod u hebrejski jezik Svetoga pisma

amdg.ffrz.hr > nastava > FTI > hebrejski

(ovdje se koriste slova iz programa BibleWorks – fontovi:
bwhebb, bwtransh)

1. Vježba

וְאַהֲבַתְּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ Pnz 6,5a

[v^e ahavtá 'et adonaj `eloheka]

וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה: Post 2,7b

[vaj^ehî hā'ādām l^e nefēš hajâ]

בָּרַכְיָ אֶת־יְהוָה Ps 103,1.2.22; 104,1.35

Pronađite par!

הַמָּן יוֹאֵל כָּלֵב נָבוֹת

jāvān kāleb nābôt jô'el hāmān

Tri su duga samoglasnika koje treba prepoznati: ā e ô

i deset je suglasnika (slova): ' b h v j k l m n t

od kojih jedan ima poseban oblik na kraju riječi. Alef je prisutan i u hrvatskom kao stanka, odnosno glas koji odvaja dva samoglasnika npr. u riječi „poopćiti“.

Transkribirajte (=prepišite latinicom) na temelju

rezultata: אֵלֹן יוֹבֵב נָתָן

Napišite na hebrejskom: *nābāl lābān 'ôn*

Biblijska imena

מוֹאָב Moab (narod i zemlja istočno od Mrtvog mora)

יֹאָב Joab (Davidov vojskovođa)

יוֹנָתָן Jonatan (Šaulov sin i prijatelj Davidov)

Biblijsko je pismo *kvadratno*. Iz aramejskog pisma koje je izvedeno od feničanskog nastalo je daljnjom stilizacijom hebrejsko kvadratno pismo koje se tako zove zato što svako slovo naznačuje obrise kvadrata.

Finalni ispis

Pet od 22 slova imaju poseban oblik kad se nađu na kraju riječi.

Deset najčešćih suglasnika

Ova slova se odlikuju po tome što pojavljuju ne samo u korijenu riječi nego i u nastavcima i u prefiksima. Tri imaju poseban *finalni ispis*. Uočimo oblik i ime slova, te transkripciju i redosljed!

1.	א	alef	'		
2.	ב	bet	b		
5.	ה	he	h		
6.	ו	vav	v		
10.	י	jod	j		
11.	כ	kaf	k	na kraju:	ך
12.	ל	lamed	l		
13.	מ	mem	m	na kraju:	ם
14.	נ	nun	n	na kraju	ן
22.	ת	tau	t		

Ostalih 12 slova hebr. abecede pojavljuje se jedino u korijenu riječi. Piše se i čita s desna na lijevo. Rukopis imitira i odgovara tiskanoj abecedi.

Treba točno razlikovati: ב / כ, נ / כ, ן / ך, ה / ת.

Samoglasno slovo (mater lectionis)

Ispočetka hebrejsko pismo nije bilježilo samoglasnike, ali dugi su samoglasnici na kraju riječi, a ponekad i unutar riječ označavani slovima he, vav i jod. Stoga znakovi:

ה, ו i י mogu označavati ili suglasnike ili samoglasnike

usp. וַי = *jāvān*, וְאֵל = *jô'el* -

Vav prvi put označava suglasnik v,
drugi put samoglasnik o.

Punktiranje – mazoretski znakovi

Nakon što jezik više nije bio u govornoj uporabi židovski su učenjaci zvani mazoreti iznašli znakove za označavanje samoglasnika kako bi se sačuvao jedinstven način izgovora tj. čitanja. Znakove su pisali ispod ili iznad suglasnika u svetom tekstu. Tiberijadska škola iz 8. stoljeća je prevladala.

Znak za samoglasnik stoji ispod slova nakon kojeg se samoglasnik izgovara, samo točka za samoglasnik "o" stoji lijevo iznad suglasnika

Dijakritički znakovi

primjer	transkrip.	primjer 2	transkrip.	ime znaka
מָ	<i>mā</i>	וַ	<i>va</i>	kamec
מֶ	<i>me</i>	וֵ	<i>le</i>	ceré
מֹ	<i>mo</i>	וֹ	<i>jo</i>	holem

Veliki holem ili holem magnum

Ako se u biblijskom tekstu već nalazilo samoglasno slovo, onda su mazoreti stavili svoj znak za samoglasnik uz to slovo. Tako je nastalo dvostruko označavanje samoglasnika. Pritom je točka koja označava holem spojena sa samoglasnim slovom vau u tzv. holem magnum: A

U biblijskom tekstu naći će se oba načina pisanja: i sa samoglasnim slovom (*scriptio plena*) i bez samoglasnog slova (*scriptio defectiva*). Tako npr. Joabovo ime stoji redovito u punom ispisu: יואב ali će se u 1 Kr 1,19 naći bez samoglasnog slova יב. U transkripciji se može razlikovati između jôab i joab.

Naglasak

Ako nema druge oznake, riječ se naglašava na posljednjem slogu:

נָתַן se čita kao natán.

Dvije ili više riječi mogu biti povezane u jedno pri čemu posljednja riječ nosi naglasak. Veza između dvije riječi može označavati crtica koja veže tzv. maqgef. Npr.

בֵּית־אֵל bet-'el

Alef

Alef je pravi suglasnik. Međutim na kraju sloga alef se najčešće ne izgovara tj. kvijescira. To je osobito važno kad se alef nalazi na kraju riječi.

Npr. אֵלֵּא 'elā 1 Kr 4,18

(jednako se čita kao אֵלֵּה Post 36,41)

ה He

He je na kraju riječi gotovo uvijek samoglasno slovo, pa se stoga ne čita kao suglasnik. Najčešće se radi o glasu "a" na kraju riječi kao npr. u imenu:

לֵאָה *le'á* (Lea, žena Jakovljeva).

Za razliku od alefa koji će uz dodatak gramatičkih nastavaka opet dobiti suglasničku vrijednost, he ostaje samoglasno slovo tj. ne čita se kao "h".

U rijetkim slučajevima gdje he na kraju riječi ima vrijednost suglasnika u nj se upisuje dijaktrički znak mappiq, npr.

יָהּ *jāh* (skraćeni oblik Božjeg imena).

Biblijska imena za **vježbu**:

יִוָּאֵל יוֹבָב יוֹאָב כָּלֵב לֵאָה
לֵבֶן יוֹתָם נְבוֹת נְבֵל יוֹאָב
יֹנָה נְתָן אָמֹן הַמֶּן יֵה יוֹנָתָן

Poredajte ova imena prema hebrejskoj abecedi!

Napišite na hebrejskom ova imena: Lea, Amon, Joel, Jona, Jotam.